

Túlzás nélkül mondható, hogy fantasztikus anyag állt össze, magas színvonalú alkotókkal, akik mély, olykor megrendítő, olykor megvilágosító, de mindenképp intenzív asszociációkat és érzelmeket keltő műalkotásokat hoztak. Mégis, ami miatt a legtöbben figyelik a Derkovits-ösztöndíjasokat, az nem csak ez a minőség, hanem a „fiatal művész” toposza. Több éve vesszőparipám ez a fogalom, hiszen egyszerre tartom megkerülhetetlennek és valamilyen szinten károsnak. Vitathatatlan, hogy a pályájuk elején álló alkotók kezdeti hátránnyal lépnek a porondra, abban a tekintetben, hogy még nincs meg a kellő tapasztalatuk a művészeti világ működésével és lehetőségeivel kapcsolatban. Kevesebb idejük volt arra is, hogy jelt adjanak magukról. Ki gördülékenyebben esik át ezen a szakaszon, ki rázósabban, ez sokszor nem is vérmérséklet kérdése. Ezért fontos figyelni rájuk, nyitottnak lenni, és ahogy lehet, támogatni őket, hogy később öngerjesztőbb módon működjön a gépezetük. Persze a művész lét ezek után sem válik szívárványos ösvénnyé, de nem is a könnyűségéért választja, aki e mellett dönt.

Az viszont kevésbé tudatosul ennek kapcsán, hogy a „fiatal művész” toposz félrevezető is lehet. A „fiatal művész” fogalmához kimondatlanul is hozzá tartozik az, hogy még nem beérett alkotó, aki csak kutatja a művészi kifejezés legjobb eszközeit, munkái ezért még az útkeresés szakaszát dokumentálják. De nézzünk körbe: ezek mind teljes értékű művészi alkotások! Lát itt valaki kezdeti szárnypróbálgatásokat? Sok mindenben múlik, hogy mitől lesz igazán jó egy műalkotás, de ez nem feltétlenül az életkor vagy az idő függvénye, ezért nem helytálló a „fiatal-művész” toposzával együtt járó kivárás és bagatellizálás, amivel sokszor rossz szándék nélkül fosztják meg őket a komolyságtól. Figyeljük munkáikat most is a maguk varázsában, ne a jövő ígértét keressük bennük.

És hogy a kezdeti kitérő után végre a munkákról szóljak, elmesélem, hogy mi volt az első benyomásom, amikor még a tárlat építése alatt végignéztem az alkotásokat. Hamar feltűnt, mennyi közös gondolat és téma van az itt látható munkákban, annak ellenére, hogy egymástól függetlenek és elég sokfélék. Ilyen például az ipari világ megidézése. Gondolok ezalatt **Éles Lóránd** titokzatos cső- és tartály-szobraira, vagy **Brutóczki Csaba** steam-punk hangulatú kinetikus alkotásaira, esetleg a szintén mozgó, az időt mint elasztikus latex futószalagot megjelenítő **Kazi Roland** installációra. Elvontabb értelemben **Kicsiny Martha** szürreális videó munkájában az egymásra pakolt, építőanyagként használt, ember formájú bábu-hegyek is a termelésről szólnak, vagy megint más értelemben **Kiss Adrian Alexandrunak** az autó vázát, mint ipari terméket kifordító és újraértelmező műve is ide kapcsolódik. A technológia korszakában ezek az alkotások képesek távoli, tőlünk kicsit idegen, baljós, de mégis vonzó metaforákként használni a mesterséges világ esztétikáját.

Már jó ideje ebben élünk, de újabban gyakran hallhatjuk, hogy az antropocén világkorszakba léptünk. Ez azt jelenti, hogy Földünk formálódása és a természet jelenségeinek alakulása fölött az ember vette át az irányítást. Erre reagál **Gosztola Kitti**, aki egy közzétett jelzésekkel ellátott oszlop tetején, a következő rétegtani szinten jelöli ki az ember új helyét. **Süveges Rita** munkássága szintén e téma körül mozog. Festményei a színhasználat minimalizálásával érik el különleges, Földön túli hatásukat. A visszafogottságukban is egészen drámai képeken az ember alkotta világ és a kiszolgáltatottságában is lehengerlő természet áll szemben egymással.

Érdekes ezen a ponton megemlíteni **Kincses Előd Gyula** szobrászati tevékenységét, ami negatív vagy pozitív előjel nélkül állítja egymás mellé a természet és az ember alkotó erejét: hihetetlen részletességgel faragott ki egy fatöknőt márványból. A hangsúly mégsem az ügyességen van, hanem azon, hogy a másolat túllép önmagán, és saját étellel rendelkező művészi alkotássá válik. Mondhatjuk úgy is, hogy ez a szobor a farönk kiteljesedése, mégis a kettő együtt tesz ki egy egészet. Hasonlóan **Révész Anna** különleges grafikái (?), amelyek egy gyökeret emelnek ki a tájból és teszik egészen különleges, melankolikus, egyszerre rejtélyes és vonzó entitássá. **Szilágyi Péter Antal** természetellenes beállítású csendéletei az egyensúlyról szólnak, csakúgy, mint **Gergely Réka** organikus anyagokat – mint a hamu vagy a víz – felhasználó szobrai, amikkel a változékonyságra is utal. **Bernáth Dániel** festményeinél ez a harmóniára való törekvés másképp, az absztrakt formanyelven keresztül jelenik meg, a letisztult, egymástól hasadékkal elválasztott alakzatok alkalmazásával, míg **Varga Ádám** képei esetében mindez a finomhangoltság a zenei eljárásmódhoz hasonlóan, az egy témára írt színvariációkon keresztül teljeseedik ki. Ezek a műtárgyak annak ellenére, hogy első ránézésre akár személytelennek is tűnhetnek, rendkívül szép, elvont tartalmak vagy lelki folyamatok metaforái, akárcsak **Melkovics Tamás** burjánzó szobor-szövedéke, amely már csak a formák végtelen puhaságával is számos megfogalmazhatatlan, és épp ezért végtelenül izgalmas érzetet hív elő.

Ennél konkrétabb és sokak számára ismerős helyzeteket idéznek meg **Jagicza Patrícia** festményei, ahol a felszabdalt labda képéből, a hátracsúszott maszk szorításából vagy a vállunkon ülő gorilla-kisördögből csak sejtjük az én-en belüli szakadásokat, a remegő, belső önvallomásokat. **Kenesei Zsófia** megrázó, gyermekkori traumákat feldolgozó projektje már kevesebb kérdést hagy maga után. Művészien dokumentarista őszintesége mellbevágó, ezért aki megtekinti a

videót és a textil-installációt, megtiszteltetésnek fogja érezni, hogy beavatták a világ ezen szegmensébe. **Gulyás Andrea Katalin** festményei szintén szavakkal nehezen megfogalmazható érzést hoznak felszínre: a képein ábrázolt pillanatszerű nevezetű eszközök a fojtogató idő metaforájává válnak, melynek szorításában szenvedő labda még feszesen tartja magát. Ugyanez a szerszám jelenik meg installációján, ahol a pillanat szorítása az egyetlen, amely a világ végi kis település épen maradt házait még egyben tartja az egyre pusztuló és elnéptelenedő utcában, így szemléltetve egy sokak számára rejtett problémát. **Szabó Franciska** a festményein és kollázsain szintén láthatósági mellényt ad az egyébként eltűnőknek, a társadalom szélére szorult munkásembereknek.

Rózsa Luca Sára expresszív képeinek személytelen, elmosódó emberi szereplői még torzult testükkel sem keltenek természetellenes benyomást, inkább a fizikai korlátok alól felszabadult puha test képzetét hívják elő, amely meztelenségével és a természeti háttérrel az aranykor mítoszáit idézi meg. A mitológiák és az elmúlt korok esztétikájának újragondolása itt is meghatározó helyet foglal el többek munkásságában, ami nem is meglepő, hiszen a mítoszok világát még a mai, racionálisnak vélt társadalomban sem tudták kiiktatni, csak sokszor nem nevezzük nevén. A mítosz és a művészet egyébként is édestestvérek, hiszen mindkettő a metaforák útján világít rá mélyebb igazságokra. Így jelenik meg **Szabó Menyhért** gumi szobrai alakjában, Marsyasnak, az Apollón istenséggel szemben alulmaradt szatírnak a lenyúzott bőre. Az élénk színű szobrok tapintása egyébként rémisztően emlékeztet a bőr érintésére. **Leitner Levente István** emberméretű szobrán egy Poszeidón-arc köszön vissza, miközben a szürke, sziklára emlékeztető test overall ruházata inkább egy mai munkást juttat az eszünkbe, hasonlóan ahhoz, ahogy **Ámmer Gergő** vegyíti a jelent a múlttal. Szoborcsoportján a klasszikus görög szobrászatot idéző gipsz-torzó szintén az álmok világába, az aranykorba repít minket, amikor valahol Kalifornia partjainál ülünk Mercedesünk tetején, egy pálmafa alatt. Időben előre haladva, **Sipos Boglárka** nagyméretű metszetei már a reneszánsz festészet kereszténységet és világi elveket képviselő műalkotásai között teremtenek párhuzamokat, konkrét képi parafrázisok alkalmazásával. **Gregóczki Réka** videómunkájával a 20. századi történelem talán legnagyobb traumáját, a zsidóság meghurcolását tematizálja. **Bánkúti Gergő** akvarell sorozata és szobrai vegyítik a különböző kulturális utalásokat. Az ember-lélek-állat-termeszettel négyeséről szóló, abszurd, mégis érzékletes, egyszerre vészjóslóan boszorkányos és mesészerű szituációi új, mégis autentikusnak tűnő történeteket alkotnak a képek nyelvén. Ugyanez a bizarr, kicsit sötét, mégis végtelenül szellemes világ jellemzi **Horror Pista** csempeképeit is, amelyeken már nem a mitológiák, hanem a retróval átítatott modern mítoszok világa köszön vissza, kifordítva és játékba hozva a giccs esztétikáját is.

A komoly, koncepciózus munkák mind-mind egy univerzum gazdagságát tárják fel. Olyan, csak rájuk jellemző, belső szabályrendszer szerint épülnek fel, amelyet a művész fantáziája és elméje teljes szabadságával és dinamizmusával alkotott meg. Ezekkel elrugaszkodhatunk az általunk ismert világ kényelmes megszokottságától, tanulhatunk és új történeteket ismerhetünk meg, miközben bennük tükörként magunkat és a körülöttünk lévő dolgokat is jobban láthatjuk. Nyissunk hát ezekre a fantasztikus új ismeretekre és tanuljunk valamit, akár csak a sejtés szintjén, ettől a 26 kiemelkedő képzőművésztől.

Cserhalmi Luca